

СКРИПКОВІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ФОЛЬКЛОРУ: СИНТЕЗ АКАДЕМІЧНОГО І ТРАДИЦІЙНОГО В УКРАЇНСЬКІЙ МУЗИЦІ ХХ-ХХІ СТ.

*Кулиняк М.А., кандидат мистецтвознавства, доцент,
директор Навчально-наукового інституту сучасного мистецтва
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв*

Українська музична традиція, яка тісно пов'язана з багатовіковими пластами народної культури, постала у ХХ столітті перед викликами модернізації, урбанізації та глобалізації. Водночас відбувся безпрецедентний інтерес до фольклору як до джерела національної ідентичності, що зумовило активізацію етномузикознавчих досліджень і формування нових виконавських стратегій. У сучасному музикознавстві особливу увагу приділено явищу синтезу фольклорних витоків із академічною традицією, що є ключовим маркером ідентичності української національної школи. Зокрема, це виразно простежується в інструментальній музиці, де автентична інтонаційність народних наспівів та характерна ритмічна пластика лягають в основу нових інтерпретацій у рамках академічної композиції та виконавства. Кандидат мистецтвознавства Лідія Макаренко зазначає: «Сучасний ритм життя формує нове ставлення до народної творчості, починаючи від її збереження як пам'ятки культури, до творчого переосмислення та використання у композиторській творчості, що надає їй нового життя та зберігає для майбутніх поколінь» [1, С 6-7].

У цьому контексті особливе значення набули скрипкові інтерпретації фольклору — явище, що поєднує в собі як імпровізаційні, так і академічно-вивірені підходи до репрезентації традиційної музики.

Цей синтез виявився особливо продуктивним у творчості низки українських колективів і виконавців, які не лише відтворювали, а й трансформували народну мелодику через призму академічної культури. Одним із таких феноменів став гурт «Карпатські дзвони», діяльність якого дозволяє простежити, як скрипкове музикування може стати осердям діалогу між автентикою й сценічним мистецтвом.

У другій половині ХХ століття в Україні сформувалася традиція сценічного фольклору — професійного виконання народної музики в умовах сцени, з елементами режисури, драматургії та композиторської обробки. Постала проблема автентичності: як передати суть традиції, не втративши її дух, і водночас — адаптувати її до вимог сучасного глядача?

Цю проблему гостро відчували колективи, які прагнули зберегти первісну силу народної музики, не стилізуючи її під естраду. Визначальним у цьому став підхід, який поєднував фахове етномузикознавче знання з високим виконавським рівнем, що й стало основою діяльності гурту «Карпатські дзвони».

Гурт «Карпатські дзвони» (керівник М. Кулиняк) виник у контексті загального зростання інтересу до фольклору в Україні 1980–1990-х років. Метою колективу стало не лише відтворення традиційного карпатського музикування, але й його художнє осмислення, збагачене елементами академічного та сценічного мистецтва. Колектив орієнтувався на поєднання автентичного інструментарію (трембіта, цимбали, сопілка) з вокальними ансамблями, а також на реконструкцію обрядової музики із залученням автентичного матеріалу з польових записів.

Важливим аспектом діяльності гурту стало збереження діалектної вимови у вокальних творах, що дозволяло створити ефект повного занурення в традиційне середовище. Також активно використовувалися засоби драматургії у концертних програмах, де номери формувалися у тематичні цикли («Карпатське весілля», «Обрядові пісні Різдва», «Полонинське літо» тощо).

У контексті українського сценічного фольклору гурт «Карпатські дзвони» відігравав унікальну роль. Його діяльність ґрунтувалася на поєднанні трьох складових: глибокого етномузикологічного знання, високого рівня виконавської культури та здатності адаптувати традиційний музичний матеріал до сучасного сценічного формату без спрощення чи стилізації «під масовий смак». Саме в цьому полягав ключовий внесок гурту у збереження автентичності в умовах сцени, при водночас доступності для сучасного слухача.

Від початку свого існування колектив активно гастролював як в Україні, так і за кордоном, представляючи українську традиційну культуру на престижних майданчиках:

- Всеукраїнські фестивалі: регулярна участь у заходах таких як «Червона рута», «Країна мрій», «Трипільське коло», «Етноеволюція» тощо, де гурт презентував карпатську музику у живому, некомерційному звучанні.

- Міжнародні тури: виступи у Польщі, Словаччині, Угорщині, Чехії, Румунії, Німеччині, Канаді, США.

- Тематичні тури: особливої уваги заслуговують проєкти, які поєднували концертну діяльність із польовими дослідженнями — виступи в селах Закарпаття, Івано-Франківщини, Буковини, де колектив не тільки презентував публіці свою програму, але й записував місцевих виконавців, сприяючи збереженню рідкісних зразків пісенного фольклору.

Одним із важливих напрямів стало представлення України на європейських та світових етномузичних фестивалях. Зокрема:

- участь у «EthnoFest» (Краків, Польща),
- «Musikfest Erzgebirge» (Німеччина),
- «World Music Expo (WOMEX)» — найпрестижніший міжнародній виставці та конференції музик народів світу,

- програма «Ukrainian Voices» у Торонто (Канада), де «Карпатські дзвони» стали символом збереженої музичної ідентичності України на тлі глобалізаційних викликів.

Під час виступів за межами України гурт часто включав у програму короткі пояснення пісень, діалектних особливостей, обрядового контексту. Таким чином слухач отримував не лише естетичне враження, але й елементи етнографічної освіти. В цьому напрямі діяльність гурту формує не просто сценічне мистецтво, а й міжкультурну комунікацію, де український фольклор стає мовою діалогу зі світом.

Також важливо, що репертуар гурту не залишався статичним, системно відбувалося оновлення програми із залученням маловідомих обрядових циклів — наприклад, веснянок і русальних пісень, а також колядок, записаних в ізольованих громадах бойків чи гуцулів.

Завдяки наполегливій праці виконавців гурт «Карпатські дзвони» став не лише високопрофесійним колективом, але й культурним амбасадором України. Діяльність гурту і досі має тривалий вплив як на фахове середовище (музикознавці, фольклористи, педагоги), так і на широке коло слухачів, відкриваючи їм глибину, складність і красу української традиційної музики.

Скрипкові інтерпретації фольклору стали індикатором складного процесу синтезу традиції та модерності в українській музиці ХХ–ХХІ століть. Вони відображають не лише музичну еволюцію, але й глибокі соціокультурні процеси, пов'язані з ідентичністю, пам'яттю та спадкоємністю.

Гурт «Карпатські дзвони» втілював цей синтез у найповнішому вигляді: через сценічну форму, естетику глибинного фольклору, академічну якість виконання та інноваційну інтерпретацію народної скрипкової традиції. Таким чином, діяльність колективу утворює новий формат презентації української народної музики — як водночас збереження і творення, автентики і артистичного жесту, локального й універсального. Завдяки цьому скрипка в його репертуарі перестає бути лише супровідним інструментом і перетворюється на ключовий засіб музичного нарративу — провідника між поколіннями, між традицією і сучасністю, між селом і сценою.

Список використаних джерел

1. Макаренко Л.П. Лев Колодуб: український фольклорний мелос і оркестр: моногр. / Лідія Петрівна Макаренко. Київ: КНУТД, 2025. 184 с.

СУЧАСНІ НАНО ВИКЛИКИ, ЯКІ РУЙНУЮТЬ ТЕАТР

Сомов Л.М., народний артист України, професор кафедри сценічного мистецтва і культури

Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: емоції, мистецтво, театр, натовп, лідер.